

Căutător de comori la mari adâncimi

E un om care se impune de la prima vedere. Nu prin vorbărie multă și goală, precum o fac unii istorici și critici literari, care adeseori iau cuvântul cu sau fără ocazie, doar de dragul de a vorbi și de a-și afișa propria „personulitate”.

El, dimpotrivă, se remarcă prin cuvintele-i puține și pline de sens, puse și spuse la locul lor, în definiții lapidare, precise și profunde. Uneori se impune chiar și prin tăcerea-i semnificativă, soră cu înțelepciunea. Și prin sobrietatea sa.

Drept urmare, nu știu dacă cineva ar găsi vreun temei să spună cum că domnia sa bate apa în piua demagogiei în cutare sau cutare problemă disputată. Sau că-și afișează propriile merite. Deși, ca om de știință și de litere, le are cu prisosință în domeniul în care activează de câțiva zeci de ani buni și rodnici. Mărturie pot sta înaltele distincții de stat, nenumăratele premii și diplome ale diverselor instituții și reviste literare cu care a fost distins pentru rezultatele activității sale: Ordinul *Meritul Cultural* în grad de Comandor (2004) și medalia *150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu* (2000), premiile *B.P. Hasdeu* (1975) și *T. Cipariu* (1979, *ex aequo*) ale Academiei Române, Premiul Asociației Scriitorilor din Iași (1999), premiile revistelor literare „Ateneu” și „Convorbiri literare” ș.a.

Și asta pentru că, vorbind despre un autor sau despre o carte, despre un curent literar sau despre un eveniment editorial, spre deosebire de alții, domnia sa, lăsându-și propria persoană cu discreția cuvenită mai la o parte, modestă și condusă de bunul simț, știe să-l scoată în prim plan, cu înțelepciune, doar pe cel examinat, dezvăluind esențialul creației lui.

El nu filosofează gratuit. Nu debitează ineptii. Nu rostește banalități. Nici chiar atunci când spune lucruri cunoscute și de alții. El nu este omul care leagă tei de curmei ca să se afle, sau măcar să dea impresia că este și el în treabă, cum o fac alții (unii chiar înregistrând anumite performanțe în această direcție, proclamând verdicte la stânga și la dreapta de parcă ar reprezenta ultima instanță pe scara ierarhică a valorilor spirituale).

El, pur și simplu, cu o robustețe de invidiat, muncește, cugetă, examinează la rece subiectul luat în raza lupei sale de cercetător care caută să pătrundă la esențe, să evedențieze ce are mai bun cutare sau cutare autor, indiferent cum a nimerit acesta în aria câmpului său de vedere: incidental sau în mod programat, cum se întâmplă în majoritatea cazurilor.

Altfel, la drept vorbind, nici nu poate fi. Profesorul Dan Mănucă, căci la el ne gândim acum, când încercăm să redăm din câteva trăsături de condei o schiță de portret a domniei sale în prag aniversar, este un spirit german, ce se face remarcat prin rigurozitatea, meticulozitatea și profunzimea gândirii sale și a cercetărilor efectuate zeci de ani la rând. Și e firesc să fie așa, deoarece domnia sa este un bucovinean get-beget. Mai întâi prin faptul că e născut în sudul Bucovinei tradiționale. Apoi prin educația aleasă primită de mic într-o familie de intelectuali. Mama, Teodorina, învățătoare, iar tatăl, Mihai, preot, absolvent al renumitei de până

la război Facultăți de Teologie de la Cernăuți, un adevărat teolog, autorul unor importante studii despre istoria Bisericii Ortodoxe Române. De aici, probabil, și înclinația spre munca de cercetare, de investigare a trecutului nostru cultural, moștenită, se vede, de la părintele său.

Principiile umane și științifice de la care nu s-a abătut de-a lungul întregii sale vieți l-au ajutat întotdeauna să se mențină într-o atmosferă de rigoare și disciplină, de seriozitate și exigență sporite. Și când trudea ca zilier la Arhivele Statului sau ca traducător la Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”, și mai târziu, când era profesor de română la școlile generale din Podul Iloae și Prigoreni Mari, județul Iași. Sau când, la vârsta de 25 de ani, devenise cercetător științific la Institutul de Filologie „A. Philippide” din Iași al Academiei Române, în fruntea căruia se află de mai bine de un deceniu și jumătate.

În același timp domnia sa este și redactor-șef adjunct al prestigioasei reviste ieșene de talie națională „Convorbiri Literare”, și profesor la Universitatea „A.I. Cuza” din Iași, titular al catedrei de Literatură română. A făcut față cu cinste la mai multe burse de studii în Germania și Franța, a participat la mai multe congrese internaționale din România, Republica Moldova, Franța, Italia, Austria, Germania.

Cu alte cuvinte Dan Mănuță este o personalitate proeminentă a Iașului literar, științific și universitar. La cei 70 de ani ai domniei sale, cu păru-i înzăpezit pe la tâmpile, continuă să fie un exemplu de demnitate, de înaltă probitate morală și profesională. Îi plac lucrurile bine întemeiate, bine făcute, puse la punct, aranjate gospodărește. Pentru că este un om de nădejde, pe cuvântul căruia poți conta. La drept vorbind, evoluția lui ca cercetător asiduu al fenomenului literar românesc nu este una spectaculoasă. E mai degrabă o creștere firească pentru un spirit studios și exigent, care știe ce vrea de la viață și unde vrea să ajungă.

De fapt, linia vieții lui este una ce se contopește, în timpul cercetărilor efectuate, cu cea a eroilor săi – scriitorii români, clasici și contemporani. E o linie, o „cărare a luminii” pe care o străbate într-un anturaj familial benefic, înțeles fiind în munca-i istovitoare de cercetător de doamna Maria, consoarta sa, pictorița și poeta de mare rafinament artistic, care-i dedică asemenea rânduri:

Lui D.M.

Dăinuiește în palma ta
linia vieții mele.
O privesc călătorind
depărtându-se.

Se va întâlni cu linia vieții tale
din palma mea
undeva într-un punct:

Un grăunte viu, strălucitor
de va găsi cărare-n calea luminii,

o cărare ninsă cu lumină albă.

(Evoluție)

Cu părere de rău nu mă pot lăuda și eu cu asemenea legături strânse, sau măcar cu faptul că i-aș fi fost elev sau student, sau că liniile vieții noastre s-ar fi întretăiat adeseori, oferindu-mi posibilitatea să-l ascult vorbind. Zi de zi, sau măcar an de an.

De fapt, pot spune doar că l-am văzut și ascultat de câteva ori doar la Zilele „Convorbirilor literare”, unde am fost invitat nu o dată de prea bunul meu prieten Casian Maria Spiridon, poet și eseist de marcă, ctitor de remarcabilă revistă literară. L-am mai întâlnit la diverse lansări de carte, festivaluri, simpozioane.

Nu mă pot lăuda nici măcar cu faptul că i-aș fi citit toate lucrările cărora le-a dat viață. Pot însă spune că și acele puține clipe petrecute în compania sa, și acele câteva cărți cumpărate sau primite cu autograf de la domnia sa mi-au fost îndeajuns pentru a înțelege cât de mult am pierdut în această viață, mai ales în perioada formării mele ca intelectual, ca om de litere, că nu l-am avut alături mereu. Ca să-i ascult dreptele judecăți de valoare și să mă pătrund de profunzimea, de înțelepciunea, de coeziunea și de perspicacitatea lor. Alături de el, probabil, că aș fi devenit și eu altfel de om, mai chibzuit, mai așezat și n-aș fi trecut de multe ori – de ce n-aș recunoaște? – cu superficialitate și ușurință acuzatoare peste atâtea lucruri necesare în formarea propriei personalități, de absența cărora îmi dau seama de-abia acum, după ce în viața mea au intrat asemenea oameni ca Dan Mănuță, când amurgul bate și la poarta vieții mele. Alături de el fiind, probabil, aș fi pus mai mult preț pe studierea istoriei literaturii române, pe teoria literară, pe filozofia creației, pe aprofundarea cunoștințelor filologice.

Și n-aș mai fi patinat printre disocieri și asocieri, printre teze, antiteze și sinteze, printre constante sigure și perspective incerte, printre alegorii, sisteme, roluri și funcții ale limbajului, n-aș fi plătit tribut umilitor timpurilor nefaste și regimurilor condamnabile pe care le-am trăit concomitent. Pentru că m-aș fi deprins să văd cu mai multă precizie întregul în detaliu și detaliile într-un tot întreg. Aș fi reușit și eu să ajung la esențe, înțelegând mai bine lumea scriitorilor junimiști, în special a celor mari, cum au fost Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Vasile Pogor, Th. Rosetti, Ion Creangă, fapt ce m-ar fi ajutat să ies din perimetrul caracudei literare, să pășesc cu mai multă încredere pe urmele lui Mihail Sadoveanu, să intru cu mai mult curaj în lumea prezumtivului rebrenian, să citesc cu mai mult interes nuvelele lui I.Al. Brătescu-Voinești, și A. Popovici-Bănățeanul, să pătrund în cotloanele gândirii lui Marin Preda, Eugen Barbu, Marin Sorescu, să nu rătăcesc printre paradigmele intertextuale și ale imaginarului poetic eminescian.

Dar soarta m-a ținut departe de Iașii visurilor mele, de cei care în alte condiții geopolitice și de viață puteau să-mi fie profesori și prieteni mult mai devreme, adică de la primii pași făcuți în viața de sine stătătoare. De aceea am izbutit atât cât am reușit să caut de unul singur, să descopăr, să însușesc și să încerc a da răspunsuri la atâtea și atâtea întrebări existențiale.

Mulțumesc însă Proniei cerești că, măcar cu o anumită întârziere, mi-a adus în cale mulți oameni deosebiți, oameni de valoare, care m-au făcut chiar de la prima întâlnire cu ei, mai bogat și mai bun, capabil să înțeleg multe lucruri pe care fără ajutorul lor nu le-aș fi pătruns cu ușurință.

Unul dintre aceștia este profesorul universitar, istoricul și criticul literar, eseistul Dan Mănuță. Un om dintr-o bucată de piatră rară, un om de caracter, care

nu face rabat de conștiință și nu negociază cu autorii operelor prețul aprecierii lucrărilor examinate.

Ține-l, Doamne, mulți ani în viață și dă-i sănătatea necesară pentru ca să-și poată duce la bun sfârșit misiunea. Și să fie tot așa precum îl știm, mergând înaintea noastră pe cărările luminii, ajutându-i și pe alții, în calitatea sa de conducător de doctorate, să urce pas cu pas pe aceleași cărări „nînse cu lumina albă” a cunoașterii de sine. În anevoiosul și riscantul, dar și înălțătorul pelerinaj al fiecăruia dintre noi spre ființă.

Vasile TĂRĂȚEANU
Cernăuți
Ucraina